

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΩΝ ΤΡΙΩΒΟΛΩΝ ΤΗΣ ΑΧΑΪΚΗΣ ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ: Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΩΝ «ΘΗΣΑΥΡΩΝ»*

Δημοσιεύοντας στα 1968 η Margaret Thompson με υποδειγματικό τρόπο τον γνωστό πια «θησαυρό» από το αιτωλικό Αγρίνιο ή την περιοχή του¹, έθετε τις βάσεις για τη μελέτη της νομισματικής παραγωγής της Αχαϊκής Συμπολιτείας — μιας νομισματοκοπίας που έπαιξε ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στο νοτιοελλαδικό χώρο του πρώτου μισού του 2ου αι. π.Χ.

Ωστόσο, όπως και η ίδια η αμερικανίδα νομισματολόγος παραδέχθηκε (98), “the problems of the Achaean League series cannot be solved by the evidence of one deposit, or even a group of deposits, but the Agrinion hoard does point up considerations and possibilities which will be worth testing against a larger body of material”.

Χωρίς να επιδιώκει την επίλυση των επί μέρους προβλημάτων που θέτουν οι εκδόσεις της Ένωσης — ιδιαίτερα οι οψιμότερες —, αφού αυτό αποτελεί αντικείμενο ιδιαίτερης έρευνας, η διερεύνηση που επιχειρείται στη μελέτη αυτή σκοπό έχει να καταγράψει τη συμπεριφορά των τριωβόλων της Αχαϊκής Συμπολιτείας στους «θησαυρούς» από τον ελλαδικό χώρο τόσο από την άποψη της διακίνησής τους (γεωγραφικός προσδιορισμός), όσο και από την άποψη του εντοπισμού τους σε χρονολογικές ενότητες (χρονικός προσδιορισμός).

Η επιλογή των «θησαυρών» ως βάσης για μια παρόμοια μελέτη, υπαγορεύτηκε κατά κύριο λόγο από το γεγονός ότι η ποσότητα των τριωβόλων που επισημάνθηκαν μεμονωμένα σε ανασκαφικά σύνολα είναι στην πραγματικότητα μηδαμινή. Το ότι μάλιστα η έρευνα της κυκλοφορίας των εκδόσεων της Αχαϊκής Συμπολιτείας περιορίστηκε στους «θησαυρούς» με τριώβολα της Ένωσης, δικαιολογείται από τη διαπίστωση ότι «ευρήματα» αποκλειστικά και μόνο με χαλκά αχαϊκά νομίσματα είναι άγνωστα.

Η παρατήρηση της M. Thompson (99) ότι “for

the most part, minting activity (των τριωβόλων) seems to be related to military activity, and it is surely pertinent that the hemidrachm apparently represented the basic daily wage of a Hellenistic soldier” είναι καθόλα σωστή και επιβεβαιώνεται από τα ίδια τα πράγματα: οι εκδόσεις σε χαλκό της Αχαϊκής Συμπολιτείας φαίνεται ότι δεν κυκλοφορούν έξω από τα όρια των νομισματοκοπειών που τις παρήγαν.

Για την πραγματοποίηση της έρευνας μελετήθηκε το περιεχόμενο είκοσι «θησαυρών», οι περισσότεροι από τους οποίους απόκεινται στο Νομισματικό Μουσείο Αθηνών (πίν. I). Επικουρικά και μόνο, αφού η τελική του δημοσίευση αναμένεται από την κ. Οικονομίδου, ελήφθη υπόψη και ο περίφημος «θησαυρός» από την αρχαία Πελλήνη (Ζούγρα) του έτους 1859 (βλ. *RBN* 114, 1968, 132-137) με χρονο-

* Στο άρθρο αυτό θα ακολουθηθούν οι εξής συντομογραφίες:

AAA : Αρχαιολογικά Ανάλεκτα εξ Αθηνών

ΑΔ : Αρχαιολογικόν Δελτίον

ΑΕ : Αρχαιολογική Εφημερίς

ANS : American Numismatic Society

CH : Coin Hoards

Clerk : M. G. Clerk, Catalogue of the Coins of the Achaean League, 1895

Dengate : J. A. Dengate, The Triobols of Megalopolis, *MN* 13, 1967, 57-110

IGCH : An Inventory of Greek coin Hoards, 1973

M. A. : Μουσείο Αγρινίου

M. Θ. : Μουσείο Θηβών

MN : Museum Notes

NumChron : Numismatic Chronicle

N. M. : Νομισματικό Μουσείο

NNM : Numismatic Notes and Monographs

RRCH : Roman Republican Coin Hoards

RBN : Revue belge de numismatique

Thompson : M. Thompson, The Agrinion Hoard, *NNM* 159, 1968

1. M. Thompson, The Agrinion Hoard, *NNM* 159, 1968.

λογία απόκρυψης το 146 π.Χ.². Επίσης δεν έγινε κατορθωτό να εξεταστεί το σχετικά πρόσφατο ανασκαφικό «εύρημα» (1986) από τη Δύμη, την επιστημονική διαπραγμάτευση του οποίου ανέλαβε η κ. Μ. Λακάκη, ούτε όμως και ο διασκορπισμένος «θησαυρός» από την «Πελοπόννησο»/προ του έτους 1980, που ανακοινώθηκε στο *CH* του 1985 (αρ. 103) και για τον οποίο προτάθηκαν τα μέσα του 2ου αι. π.Χ. ως χρόνος απόκρυψης. Επίσης δεν ελήφθη υπόψη ο «θησαυρός» *Διακοφτό*/1965 (*IGCH* 262: Χρον. απόκρυψης γύρω στο 146 π.Χ.), επειδή τα στοιχεία που παρέχονται είναι ελλιπή για τη συγκεκριμένη έρευνα. Το ίδιο ισχύει και για το «θησαυρό» *CH* IV, 1978, 56 (χρον. απόκρυψης: μέσα β' αι. π.Χ.).

Άσχετα από τη χρονολογία απόκρυψής τους, οι «θησαυροί» με τριώβολα της Αχαϊκής Συμπολιτείας παρουσιάζουν μian αξιολογική ομοιογένεια αναφορικά με τη σύνθεσή τους. Εκτός από τις ιδιαιτερότητες που φυσικό είναι να παρουσιάζει ο καθένας από τους «θησαυρούς» χωριστά — ιδιαιτερότητες που είναι συνάρτηση της χρονολογίας, αλλά και του τόπου απόκρυψης — βασικό γνώρισμα της πλειονότητας των «ευρημάτων» είναι η διαχρονική και τρόπον τινά σταθερή παρουσία σε όλα σχεδόν τα «ευρήματα» εκδόσεων του Κοινού των Αιτωλών, των Οπουντίων Λοκρών, της Βοιωτίας, της Χαλκίδος, της Ιστιαίας, της Σικυώνος, του Άργους, της Μεγαλοπόλεως και της Ρόδου³.

Οπωσδήποτε, καθοριστικός παράγοντας για τον προσδιορισμό της χρονολογίας απόκρυψης των «θησαυρών» αυτών υπήρξε η συνδυασμένη αξιοποίηση των χρονολογιών που έχουν προταθεί από την έρευνα για τις επί μέρους εκδόσεις των νομισματοκοπείων των διαφόρων πόλεων που αντιπροσωπεύονται στα «ευρήματα» — οι χρονολογίες της Thompson για τις αργυρές εκδόσεις της Αχαϊκής Συμπολιτείας, εκείνη του Dengate και της Warren για τη Μεγαλόπολη⁴, του Picard για τη Χαλκίδα⁵, για τα ψευδοροδιακά από τον Ashton⁶ κλπ.

Πρώτη βασική διαπίστωση αποτελεί το γεγονός ότι κανένας από τους «θησαυρούς» που συγκεντρώθηκαν δεν εντοπίστηκε σε περιοχές βόρεια της νοτιής γραμμής Μαλιακού–Αμβρακικού κόλπου (χάρτης). Δεύτερη διαπίστωση ότι μόνο σε μια περίπτωση παρατηρήθηκε συνύπαρξη στον ίδιο «θησαυρό» χαλκών — ελάχιστων είναι αλήθεια — και αργυρών εκδόσεων της Συμπολιτείας (θησαυρός «Μεσσηνίας»/1973). Τρίτη διαπίστωση ότι η πλειονότητα των νομισμάτων των «θησαυρών», και γενικά των «θησαυρών» της εποχής — όπως εξάλλου έχει πα-

ρατηρηθεί και από άλλους μελετητές στο παρελθόν — αφορά σε μικρές υποδιαίρεσεις (τριώβολα, τετρώβολα, δραχμές).

Οι «θησαυροί» με τριώβολα της Αχαϊκής Συμπολιτείας από την άποψη του χρόνου απόκρυψής τους εντάσσονται σε τρεις, σαφώς διακρινόμενες μεταξύ τους περιόδους, η καθεμιά από τις οποίες ανταποκρίνεται σε διαφορετική φάση της πολιτικοστρατιωτικής ιστορίας της Ένωσης. Με τη διαίρεση αυτή ευθυγραμμίζεται απόλυτα και η γεωγραφική κατανομή των διαφόρων ομάδων των «θησαυρών» η οποία ακολουθεί εξάλλου τις διακυμάνσεις τόσο της εξωτερικής όσο και της εσωτερικής πολιτικής της Συμπολιτείας από το 196 π.Χ. έως την κατάλυσή της από τους Ρωμαίους και την καταστροφή της Κορίνθου το 146 π.Χ. (πίν. IV).

Αν εξαιρέσει κανείς το «θησαυρό» από τις *Αβές* της αρχαίας Φωκίδος (έτος ανεύρεσης 1894), ο χρόνος απόκρυψης του οποίου δεν υπερβαίνει τα κατώτατα όρια του 3ου αι. π.Χ. και το «εύρημα» του *Άργους*/1966 (*IGCH* 130) που παραμένει στην πραγματικότητα αδημοσίευτο, και που η χρονολόγηση της απόκρυψής του ίσως να ταυτίζεται με εκείνη του προηγούμενου, οι «θησαυροί» των *Θηβών*/1965, του *Στράτου* Ακαρνανίας/1965 και των *Ωρεών*/1902 θα πρέπει οπωσδήποτε να συνδεθούν με την τελευταία περίοδο της στρατιωτικής αναμέτρησης του Περσέα με τον ύπατο Πόπλιο Λικίνιο Κράσσο και μετά με τον Αιμίλιο Παύλο. Έτσι, η απόκρυψη του «θησαυρού» από τους Ωρεούς στο διάστημα 171–169 π.Χ., όπως πετυχημένα πρότεινε η

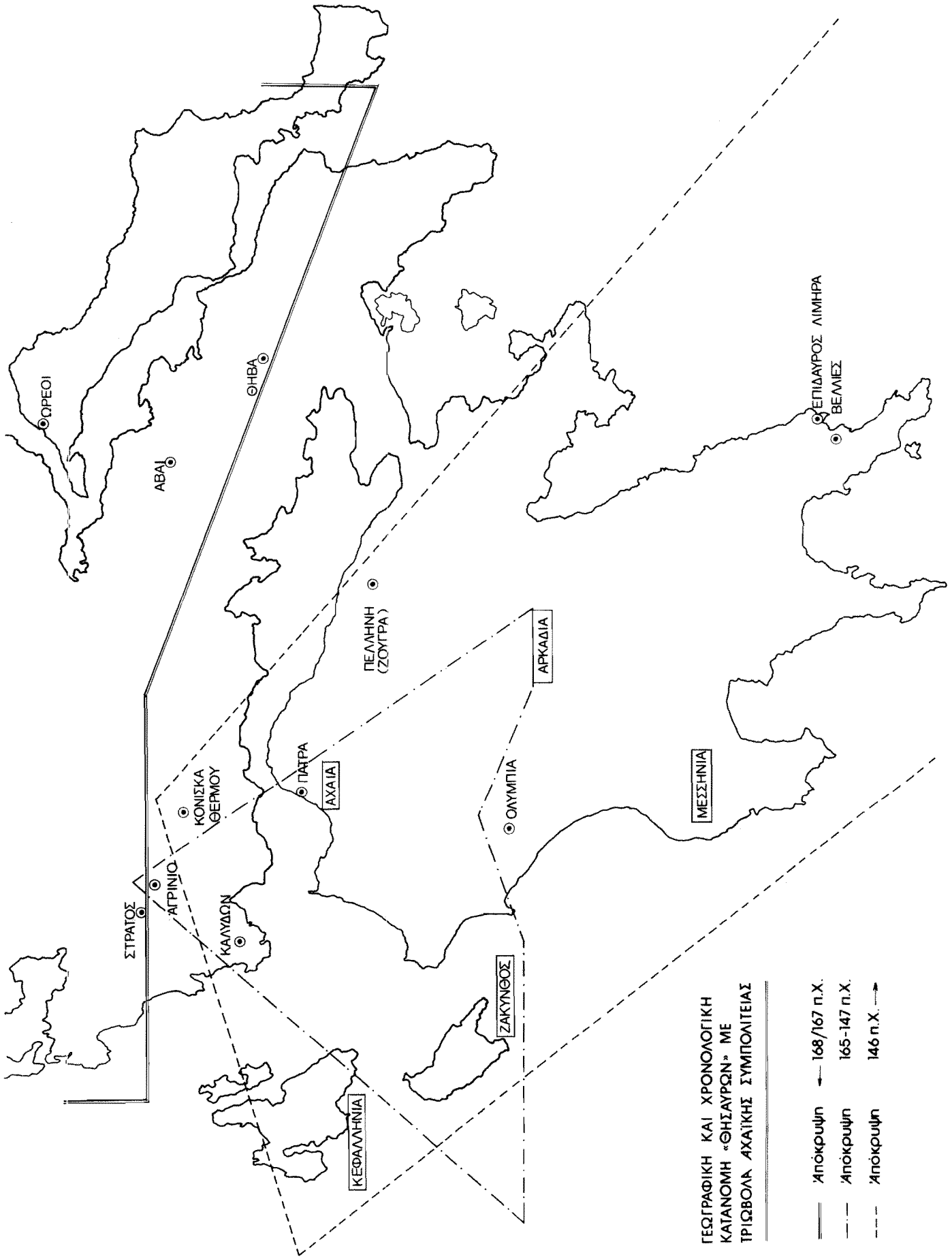
2. Ευχαριστίες εκφράζονται στη Δ/ντρια του Νομισματικού Μουσείου κ. Μάντω Οικονομίδου για τις πολλαπλές διευκολύνσεις κατά τη μελέτη του υλικού. Ειδικότερα για την άδεια χρησιμοποίησης στοιχείων του «θησαυρού» *Ζάκυνθος*/1904, ο οποίος πρόκειται να δημοσιευθεί διεξοδικά από την ίδια στο μέλλον.

3. Η ομοιογένεια των «θησαυρών» του ελλαδικού χώρου όσον αφορά στη σύνθεσή τους ενισχύεται και από το ομοιότροπο της κατανομής σ' αυτούς των αχαϊκών τριωβόλων, βλ. πίν. II και III. — Αριθμός «θησαυρών» της περιόδου, χωρίς ωστόσο επαρκή στοιχεία και με ελλιπή διαπραγμάτευση, εξετάζεται από τον H. Chantraine, *Der Beginn der jüngeren Achäischen Bundesprägung*, *Chiron* 2, 1972, 175-190.

4. J. A. Dengate, *The triobols of Megalopolis*, *MN* 13, 1967, 56-110. J. Warren, *The earliest triobols of Megalopolis*, *MN* 15, 1969, 31-40.

5. O. Picard, *Chalcis et la Confédération Eubéenne* (Paris 1979).

6. R. Ashton, *A series of Pseudo-Rhodian Drachms from Mainland Greece*, *NumChron* 148, 1988, 21-32.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ
 ΚΑΤΑΝΟΜΗ «ΘΗΣΑΥΡΩΝ» ΜΕ
 ΤΡΙΩΒΟΛΑ ΑΧΑΪΙΚΗΣ ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

- 168/167 π.Χ.
- - - 165-147 π.Χ.
- . . . 146 π.Χ.

M. Thompson (92), αντικατοπτρίζει τις πολεμικές επιχειρήσεις — από ξηρά και θάλασσα — που έλαβαν χώρα στην κεντρική και ιδιαίτερα τη βόρεια Εύβοια, κατά το δεύτερο και τρίτο έτος του πολέμου⁷.

Στα γεγονότα εξάλλου των τελευταίων ετών της σύρραξης, ορισμένα από τα οποία διαδραματίστηκαν στην Αιτωλία (169 π.Χ.), στη Βοιωτία και τη Θεσσαλία (171 π.Χ.) αναφέρεται και ο χρόνος απόκρυψης των «θησαυρών» του Στράτου και των Θηβών (προ του 168/167 π.Χ.).

Εντύπωση προκαλεί και χωρίς ικανοποιητική εξήγηση παραμένει η διαπίστωση ότι «θησαυροί» με τριώβολα της Αχαϊκής Συμπολιτείας που απεκρύβησαν στο χρονικό διάστημα από το 196 έως και το 180 δεν παραδίδονται ούτε για τις βόρεια του Ισθμού περιοχές, ούτε όμως και γι' αυτή την ίδια την Πελοπόννησο. Και τούτο παρά το γεγονός ότι κατά την περίοδο αυτή αχαϊκά στρατεύματα είχαν εμπλακεί σε συγκρούσεις τόσο έξω από την επικράτεια της Συμπολιτείας — για παράδειγμα στη Χαλκίδα και τον Πειραιά εναντίον του Αντιόχου Γ' και των Αιτωλών: 192 π.Χ., στη Ζάκυνθο: 192/191 π.Χ. — όσο και μέσα στους κόλπους της Ένωσης — για παράδειγμα στη Σπάρτη: 195 π.Χ., 192/191 π.Χ., 189/188 π.Χ., στη Μεσσηνία: 183 π.Χ.

Ο αριθμός των «θησαυρών» που απεκρύβησαν προς τα μέσα περίπου του αιώνα παρουσιάζει μια αισθητή αύξηση σε σχέση με αυτόν που παραδίδεται για τα «ευρήματα» με κατάχωση τους χρόνους αμέσως πριν ή κατά τη διάρκεια του 168/167 π.Χ. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν τα «ευρήματα» που βρέθηκαν στη Ζάκυνθο το 1904, στην Αρκαδία το 1929, στο Αγρίνιο το 1959⁸, στην Πάτρα το 1973 και στην Καλυδόνια το 1973. Γεωγραφικά εντοπίζονται οι «θησαυροί» αυτοί στο χώρο της Αιτωλίας, της βορειοανατολικής και της κεντρικής Πελοποννήσου και της Ζακύνθου. Η δυνατότητα απόκρυψής τους στο οπωσδήποτε συμβατικά καθορισμένο διάστημα 160–150 π.Χ., με βάση τους τύπους των χρονολογικά ύστερων αχαϊκών τριωβόλων που περιέχουν, καθώς και με ειδικότερες παρατηρήσεις στη νομισματοκοπία των υπολοίπων πόλεων που εκπροσωπούνται στα «ευρήματα» αυτά — στο ποσοστό που αυτή αποτέλεσε αντικείμενο διεξοδικής έρευνας — δεν θα πρέπει να εξεταστεί μόνον από την άποψη του γενικότερου χρονολογικού πλαισίου που προσφέρουν οι τελευταίες κοπές. Αφού τα ιστορικά γεγονότα της εποχής επιβάλλουν μια διεύρυνση τόσο των ανώτερων όσο και των κατώτερων ορίων αυτού του διαστήματος.

Σωστά έχει παρατηρηθεί ότι “from the literary sources one gets the impression that the period between Pydna and 150 B.C. was a comparatively peaceful one for the League, marred only by border disputes between member states” και ότι “there is no specific reference to concerted military activity, which might have required a war coinage” (Thompson, 97). Ωστόσο στο πλαίσιο αυτής της φαινομενικής απραξίας, δεν θα πρέπει να παραβλεφθούν μικροσυρράξεις, τοπικού χαρακτήρα εξεγέρσεις (όπως εκείνη κατά του Λυκίσκου (160 π.Χ.) και γενικά το ασταθές της κατάστασης στα ελληνικά πράγματα μετά το 168 π.Χ. έως αμέσως πριν την τελική αναμέτρηση Αχαιών και Ρωμαίων στη Λευκόπετρα του Ισθμού — δηλαδή ως την πανωλεθρία στη λοκρική Σκάρφεια.

Γεγονότα όπως η επέμβαση του C. Sulpicius Gallus στα 164 π.Χ. στο πλευρό της αιτωλικής Πλευρώνος έτοιμης να αποσκιρτήσει από τη Συμπολιτεία (Παυσ. 7.11), η δραστική αντιμετώπιση από μέρους της Ένωσης της ανοιχτής πια επανάστασης της Σπάρτης — του δύστροπου αυτού και ασταθούς μέλους — με την αποστολή στα 148 π.Χ. εκστρατευτικού σώματος στη Λακωνία, τέλος η μεθοδευμένη από τον ειδικό απεσταλμένο της Ρώμης L. Aurelius Orestes στα 147 π.Χ. προσπάθεια απόσπασης της αιτωλικής Ηράκλειας από τους κόλπους της Συμπολιτείας, την οποία στη συνέχεια πολιόρκησε ο Κριτόλαος (146 π.Χ.), οριοθετούν οπωσδήποτε το διάστημα, μέσα στο οποίο θα πρέπει να αποκρύφθηκαν οι «θησαυροί» Αρκαδία/1929, Αγρίνιον/1959, Καλυδών/1973, Πάτρα/1973 και Ζάκυνθος/1904. Η απουσία μάλιστα από τα «ευρήματα» αυτά τόσο αχαϊκών τριωβόλων της οψιμότερης φάσης (οι Lat-

7. Ιστορική ανασκόπηση των γεγονότων της εποχής προσφέρει ο Th. Schwertfeger, *Der Achäische Bund von 146 bis 27 v. Chr.* 1974, 1 κ.ε. Πρβλ. και Α. Ριζάκης, Η ρωμαϊκή πολιτική στην Πελοπόννησο και η Αχαϊκή Συμπολιτεία, *Πρακτικά Γ' Διεθνούς Συνεδρίου Πελοποννησιακών Σπουδών* 1987–1988, 17 κ.ε. για τους χρόνους μετά τη συντριβή στην Κόρινθο (146). Τελευταία βλ. Α. D. Giovannini, *Untersuchungen über die Natur und die Anfänge der bundesstaatlichen Sympolitie in Griechenland* (1971) passim. Α. Bastini, *Der achäische Bund als hellenische Mittelmacht* (1987), και D. Baronowski, *The Provincial Status of Mainland Greece after 146 B.C.: A Criticism of Erich Gruen's Views*, *Klio* 70, 1988, 448–460.

8. Η σύνθεση του «θησαυρού» Αγρίνιον/1959, μοναδική για τον ελλαδικό χώρο, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το «εύρημα» αποτελείται από δύο ξεχωριστά σύνολα νομισμάτων. Η περίπτωση προβληματίσε και την Thompson (107–109).

est issues της Thompson) όσο και αρκαδικών τριωβόλων του τύπου Group III κατά Dengate, αυτών με την επιγραφή ΜΕΓ, σε συνδυασμό με τα πολιτικοστρατιωτικά γεγονότα που προαναφέρθηκαν θα μπορούσε τώρα να επιβεβαιώνει την υπόθεση-πρόταση της Thompson, ότι οι τελευταίες εκδόσεις της Συμπολιτείας — αυτές που χαρακτηρίζονται για τις αμελείς μήτρες και το επιπόλαιο της κατασκευής — ανήκουν ακριβώς στους τελευταίους μήνες της ελευθερίας της Ένωσης και οπωσδήποτε στο διάστημα από τη «Σκάρφεια» ως τη «Λευκόπετρα». Στην περίοδο δηλαδή της αλλοφροσύνης και της διάλυσης που διακατείχε τους απελπισμένους κατοίκους των ηττημένων πόλεων. Για την έκδοση μάλιστα νέων σειρών — των τελικών — η μαρτυρία του Πολυβίου (38.15) για επιβολή βαρύτατης έκτακτης εισφοράς σε όλους τους ευπορότερους πολίτες, άνδρες και γυναίκες, είναι αποκαλυπτική⁹.

Είναι τα τριώβολα που χαρακτηρίζουν τη σύνθεση των «θησαυρών» *Ολυμπία/1939*, *Δυτ. Ελλάδα/1936*, *«Πελοπόννησος»/προ του 1940*, *«Αχαΐα»/προ του 1940*, *«Μεσσηνία»/1937*, *Κεφαλληνία/1934*, *Κόνισκα Θέρμου/1962*, *Βελλιές/1952* και *Επίδαυρος Λιμηρά/1934* — των πολυπληθέστερων σε αριθμό από το σύνολο που συγκεντρώθηκε¹⁰. Αντίθετα από την προηγούμενη περίοδο, τώρα δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο χρόνος απόκρυψης καθενός από τους «θησαυρούς» αυτούς δεν μπορεί παρά να εξαρτηθεί από ένα και το αυτό γεγονός — εκείνο της καταστροφής στον Ισθμό.

Η διασπορά — τρόπον τινά — μάλιστα των «ευρημάτων» σε όλο το γεωγραφικό χώρο της αχαϊκής επικράτειας, από την Αιτωλία και την Κεφαλληνία ως τον Ταΐναρο, αποτελεί αδιάψευστο μάρτυρα της γενικής κατάρρευσης. Την κατάσταση αντικατοπτρίζουν οπωσδήποτε, και απότοκα των γεγονότων της τελευταίας περιόδου θα πρέπει να θεωρηθούν, ο «θησαυρός» από τα περίχωρα της *Caserta* στην Καλαβρία του έτους 1890 (*IGCH* 2053; Χρον. απόκρυψης περ. 146 π.Χ.) και άλλος από την *Κυρήνη*; (*CH* VII, 1985, 107; Χρον. απόκρυψης περ. 150 π.Χ.) — «θησαυροί» που είτε ανήκαν σε φυγάδες Αχαιούς είτε σε Ρωμαίους στρατιωτικούς. Εδώ θα πρέπει ίσως να γίνει λόγος και για μια ομάδα «θησαυρών» οι οποίοι παρουσιάζουν χαρακτηριστικά που τους απομακρύνουν από το σύνολο των υπολοίπων που εξετάστηκαν έως τώρα. Πρόκειται για «ευρήματα» που εντοπίστηκαν σε χώρους έξω από την αχαϊκή επικράτεια και το κυριότερο περιελάμβαναν και δηνάρια της ρωμαϊκής δημοκρατίας. Ο πρώτος

«θησαυρός» με τη συμβατική ονομασία “Hoffmann”/1880 (*RRCH* 222) χρονολογείται γύρω στα 90 π.Χ. ή και μετά, οι επόμενοι δύο, ο «θησαυρός» από την *Carrara/1860* (*IGCH* 2055 = *RRCH* 260) και ο «θησαυρός» από το *Poggio Picenze/1954* (*IGCH* 2056 = *RRCH* 255) γύρω στα 80 π.Χ. ενώ το τέταρτο «εύρημα» από την *Ιεράπυτνα* της Κρήτης (έτος ανεύρεσης 1933;) τοποθετείται στα 44-42 π.Χ.

Αναμφισβήτητα, η συμβολή τους στη διερεύνηση της νομισματοκοπίας της Αχαϊκής Συμπολιτείας αλλά και της κυκλοφορίας των τριωβόλων είναι περιορισμένη. Προϊόντα πολεμικής λείας οι τρεις ιταλικοί «θησαυροί», απηχούν ασφαλώς τις γνωστές δραστηριότητες των στρατευμάτων του Σύλλα στον ελλαδικό χώρο και πρέπει να θεωρηθούν ως συλλεκτικοί «θησαυροί» νομισμάτων από πολύτιμο μέταλλο — ένα είδος επένδυσης σε άργυρο. Η περίπτωση μάλιστα του «ευρήματος» από το *Poggio Picenze* που αποτελείται από δύο κλειστές ομάδες νομισμάτων, μια με εκδόσεις αθηναϊκές και μικρασιατικές και με δηνάρια ρωμαϊκής δημοκρατίας του τέλους του 2ου και των αρχών του 1ου αι. π.Χ. και μια άλλη προγενέστερη κατά 60 περίπου χρόνια με αχαϊκά τριώβολα, είναι χαρακτηριστική για τον τρόπο συγκρότησης του «θησαυρού». Αναλογικά, το ίδιο ισχύει και για το «εύρημα» από την *Ιεράπυτνα* της Κρήτης που θα πρέπει να συνδεθεί με την παρουσία του στόλου του Αντωνίου στο νησί, αλλά και για το «εύρημα» από την *Αξό/1961* στον ίδιο χώρο, η χρονολόγηση του οποίου στις αρχές του 1ου αι. π.Χ. το συσχετίζει με τους μιθριδατικούς πολέμους.

Συνοψίζοντας θα μπορούσε κανείς να παρατηρήσει τα εξής:

α. Οι «θησαυροί» με τριώβολα Αχαϊκής Συμπολιτείας από την άποψη γεωγραφικής τους κατανομής διακρίνονται σε «θησαυρούς» που βρέθηκαν στον κυρίως ελλαδικό χώρο και σε εκείνους που εντοπίστηκαν έξω από αυτόν. Οι πρώτοι — του κυρίως ελλαδικού χώρου — παρουσιάζουν μίαν αξιοπρόσεκτη ομοιογένεια αναφορικά με τη σύνθεση

9. Πρβλ και M. Price, *Southern Greece*, στο συλλογικό έργο *The Coinage of the Roman World in the Late Republic*, *BAR* 326 (1987) 98. P. R. Franke, *Olympia und seine Münzen*, *Antike Welt* 15 (1984) 22.

10. Η απόκρυψη του «θησαυρού» Πελοπόννησος/1936 στα χρόνια αυτά υπαγορεύεται από τα όσιμα αρκαδικά τριώβολα του τύπου Dengate, Group III, που περιέχει.

τους, ενώ οι δεύτεροι στην πλειονότητά τους εμφανίζουν ιδιαιτερότητες ανάλογα με τον τόπο ανεύρεσής τους, τον τρόπο συγκρότησής τους και το χρόνο απόκρυψής τους.

β. Οι «θησαυροί» από τον κυρίως ελλαδικό χώρο από την άποψη του χρόνου κατάχωσής τους διακρίνονται σε τρεις, σαφώς διακρινόμενες μεταξύ τους, περιόδους που η καθεμιά τους ανταποκρίνεται και σε διαφορετική φάση της πολιτικοστρατιωτικής ιστορίας της Συμπολιτείας. Η πρώτη σχετίζεται με τη μάχη της Πύδνας (168 π.Χ.), η δεύτερη περιλαμβάνει σειρά γεγονότων από το 165 περίπου έως το 147 π.Χ. και η τρίτη κλείνει με την καταστροφή στον Ισθμό (146 π.Χ.).

γ. Οι «θησαυροί» με πρωιμότερη απόκρυψη περιορίζονται στο χώρο της Στερεάς, οι οψιμότεροι

σε περιοχές της Αιτωλίας και της βορειοανατολικής κυρίως Πελοποννήσου, ενώ οι τελευταίοι στη σειρά έχουν εντοπιστεί σε όλο τον γεωγραφικό χώρο της αχαϊκής επικράτειας.

δ. Τέλος, αναφορικά με τα «ευρήματα» που προέρχονται από περιοχές εκτός του κυρίως ελλαδικού χώρου, αυτά αντιπροσωπεύουν «θησαυρούς» που είτε φυγαδεύτηκαν και εκπατρίστηκαν αμέσως μετά την καταστροφή («θησαυροί» Caserta/1890 και Κυρήνη/;) είτε αποτελέστηκαν από μικρότερα, ετερογενή μεταξύ τους σύνολα και καταχώστηκαν κυρίως στη Δύση ως πολεμική λεία επιχειρήσεων στην Ανατολή των χρόνων των μιθριδατικών συγκρούσεων ή της Τριανδρίας («θησαυροί» Carrara/1860, Poggio Picenze/1954, Ιεράπυτνα/1933(;), Αξός/1961).

Ι. ΤΟΥΡΑΤΣΟΓΛΟΥ – Η. ΤΣΟΥΡΤΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΡΙΩΒΟΛΩΝ ΑΧΑΪΚΗΣ ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΚΑΤΑ «ΘΗΣΑΥΡΟΥΣ»

ΑΒΑΙ ΦΩΚΙΔΟΣ/1894 — IGCH 195

1. *Ανεπίγραφο* βλ. Clerk, πίν. I, 1-2. Πρβλ. Thompson, 85-86, χρον. κοπής προ του 195 π.Χ.
(N. M. 1894/5 Γ' 33)

ΘΗΒΑ/1965 — IGCH 233

1. *Πάτραι* βλ. Thompson, αρ. 272 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188-180 π.Χ.
(M. Θ.)
2. *Αντιγόχεια* βλ. ό.π. αρ. 370 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188-180 π.Χ.
(M. Θ.)

Σημ.: Το τριώβολο της Μεγαλοπόλεως (M. Θ.) είναι του τύπου Dengate, Group I, per. III, χρον. κοπής γύρω στα 182-168 π.Χ.

ΣΤΡΑΤΟΣ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ/1965 — IGCH 251

- 1 - 2. *Ήλις* βλ. Thompson, αρ. 348 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175-168 π.Χ.
(N. M. 1318, 1319/1965)
- 3 - 4. *Αντιγόχεια* βλ. ό.π. αρ. 395 κ.ε., χρον. κο-

πής γύρω στα 188-180 π.Χ. Όμοιες μήτρες για τις οπίσθιες όψεις.
(N. M. 1320, 1321/1965)

Σημ.: Τα τρία τριώβολα της Μεγαλοπόλεως (N. M. 1322-1324/1965) είναι του τύπου Dengate, Group I, per. III, χρον. κοπής γύρω στα 182-168 π.Χ. Όμοιες μήτρες για εμπρόσθιες και οπίσθιες όψεις (N. M. 1322-1323/1965).

ΩΡΕΟΙ ΕΥΒΟΙΑΣ/1902 — IGCH 232

1. *Πάτραι* βλ. Thompson, αρ. 270-271, χρον. κοπής γύρω στα 195-188 π.Χ.
(N. M. 1902/3 Θ' 28)
2. *Αντιγόχεια* βλ. ό.π. αρ. 395 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188-180 π.Χ.
(N. M. 1902/3 Θ' 26)
3. *Μεγαλόπολις* βλ. ό.π. αρ. 466, χρον. κοπής γύρω στα 175-168 π.Χ.
(N. M. 1902/3 Θ' 27)

ΖΑΚΥΝΘΟΣ/1904 — IGCH 245

- 1 - 8. *Ανεπίγραφο* βλ. Clerk, πίν. I, 1-2. Πρβλ.

Thompson, 85-86, χρον. κοπής προ του 195 π.Χ.

(N. M. 1903/4 KZ' 64-71)

9. *Ανεπίγραφο* βλ. Clerk, πίν. I, 3. Πρβλ. Thompson, 86, πίν. XLVII, G, χρον. κοπής προ του 195 π.Χ.

(N. M. 1903/4 KZ' 73)

10. *Αντιγόνηα* βλ. Thompson, αρ. 354 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188-180 π.Χ.

(N. M. 1903/4 KZ' 72)

11. *Αντιγόνηα* βλ. ό.π. αρ. 370 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188-180 π.Χ.

(N. M. 1903/4 KZ' 75)

12. *Αντιγόνηα* βλ. ό.π. αρ. 395 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188-180 π.Χ.

(N. M. 1903/4 KZ' 74)

13. *Τεγέα* βλ. Clerk, πίν. IX, 1. Πρβλ. Thompson, 94, 115, χρον. κοπής γύρω στα 160-150 π.Χ.

(N. M. 1903/4 KZ' 76)

14. *Παλλάντιον* βλ. Clerk, πίν. IX, 4. Πρβλ. Thompson, ό.π. 94, 115, χρον. κοπής γύρω στα 160-150 π.Χ.

(N. M. 1903/4 KZ' 77)

Σημ.: Τα 3 από τα 4 τριώβολα της Μεγαλοπόλεως (N. M. 1903/4 KZ' 165-166 και 168) είναι του τύπου Dengate, Group I, per. I, issue 2 και 3. Χρον. κοπής κατά J. Warren, MN 15, 1969, 31-40: προ του 235 π.Χ. Όμοιες μήτρες για εμπρόσθιες όψεις. Το τέταρτο (N. M. 1903/4 KZ' 167) του ίδιου τύπου (Group I, per. I) δεν συμπεριλαμβάνεται στη μελέτη Dengate (στο πεδίο αρ: N).

ΑΡΚΑΔΙΑ/1929 — IGCH 242

Βλ. πλήρη δημοσίευση M. Crosby - E. Grace, An Achaean League Hoard, NNM 74, 1936. Πρβλ. και Thompson, The Agrinion Hoard, NNM 159, 1968, 110-115.

ΑΓΡΙΝΙΟΝ/1959 — IGCH 271

Βλ. πλήρη δημοσίευση M. Thompson, The Agrinion Hoard, NNM 159, 1968.

ΠΑΤΡΑ/1973 — ΑΕ 1979

Βλ. πλήρη δημοσίευση Π. Αγαλλοπούλου, «Θησαυρός» αργυρών τριωβόλων από Πάτρα (1973), ΑΕ 1979, 188-198, πίν. 58-61.

ΚΑΛΥΔΩΝ/1973 — CH 1978, 54

1. *Πάτραι* βλ. Thompson, αρ. 251 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 195-188 π.Χ.

(M. A. 1076/1973)

2 - 3. *Πάτραι* βλ. ό.π. αρ. 272 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 195-188 π.Χ.

(M. A. 1071, 1072)

4. *Πάτραι* βλ. ό.π. αρ. 560 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160-150 π.Χ.

(M. A. 1079)

5. *Άργος* βλ. ό.π. αρ. 301 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 195-188 π.Χ.

(M. A. 1080)

6. *Μεσσήνη* βλ. ό.π. αρ. 321 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175-168 π.Χ.

(M. A. 1081)

7. *Αντιγόνηα* βλ. ό.π. αρ. 354 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188-180 π.Χ.

(M. A. 1074)

8 - 12. *Αντιγόνηα* βλ. ό.π. αρ. 370 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188-180 π.Χ.

(M. A. 1067-1070, 1082)

13 - 14. *Μεγαλόπολις* βλ. ό.π. αρ. 467, χρον. κοπής γύρω στα 175-168 π.Χ.

(M. A. 1077, 1078)

15. *Μεγαλόπολις* βλ. ό.π. αρ. 471 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160-150 π.Χ.

(M. A. 1073)

16. *Σάρπη* βλ. ό.π. αρ. 468, χρον. κοπής γύρω στα 160-150 π.Χ.

(M. A. 1075)

Σημ.: Τα 2 τριώβολα της Μεγαλοπόλεως (M. A. 1083, M. A. 1084) είναι του τύπου Dengate, Group I, per. II, issue 1, χρον. κοπής γύρω στα 182-168 π.Χ.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ/1936 — IGCH 246

1. *Αντιγόνηα* βλ. Thompson, αρ. 370 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188-180 π.Χ.

(N. M.)

2. *Ήλις* βλ. ό.π. αρ. 478 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160-150 π.Χ.

(N. M.)

3. *Μέγαρα* βλ. ό.π. αρ. 507 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160-150 π.Χ.

(N. M.)

Σημ.: Το τριώβολο της Μεγαλοπόλεως είναι του τύπου Dengate, Group III, χρον. κοπής γύρω στα 151-146 π.Χ.

ΟΛΥΜΠΙΑ/1939 — IGCH 270

Βλ. M. Thompson, *The Agrinion Hoard*, NNM 159, 1968, 110-115.

ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΣ/1936 — IGCH 260

Βλ. πλήρη δημοσίευση M. Thompson, *A hoard of Greek Federal Silver*, *Hesperia* 1939, 116-154 και M. Thompson, *The Agrinion Hoard*, NNM 159, 1968, 110-115.

«ΜΕΣΣΗΝΙΑ»/1937 — IGCH 301

1. *Σικυών* βλ. Thompson, αρ. 243 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 195-188 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
2. *Πάτραι* βλ. ό.π. αρ. 251 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 195-188 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
3. *Πάτραι* βλ. ό.π. αρ. 261 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 195-188 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
- 4 - 7. *Πάτραι* βλ. ό.π. αρ. 278 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175-168 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
8. *Πάτραι* βλ. ό.π. αρ. 298 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175-168 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
9. *Πάτραι* βλ. Clerk, πίν. IV, 9. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
- 10 - 15. *Πάτραι* βλ. Clerk, πίν. IV, 10. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
16. *Άργος* βλ. Thompson, αρ. 301, χρον. κοπής γύρω στα 195-188 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
17. *Άργος* βλ. ό.π. αρ. 601 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160-150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
18. *Μεσσήνη* βλ. ό.π. αρ. 314, χρον. κοπής γύρω στα 195-188 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
19. *Μεσσήνη* βλ. ό.π. αρ. 321 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175-168 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
20. *Κορώνη* βλ. ό.π. αρ. 309 κ.ε., χρον. κοπής 195-188 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
21. *Μεσσήνη* βλ. ό.π. αρ. 326 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175-168 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
22. *Ήλις* βλ. ό.π. αρ. 330 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 195-188 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
23. *Ήλις* βλ. ό.π. αρ. 337 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175-168 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
24. *Ήλις* βλ. ό.π. αρ. 341C, χρον. κοπής γύρω στα 175-168 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
25. *Ήλις* βλ. ό.π. αρ. 342 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175-168 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
- 26 - 27. *Ήλις* βλ. ό.π. αρ. 342 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175-168 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
28. *Ήλις* βλ. ό.π. αρ. 486 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160-150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
29. *Ήλις* βλ. ό.π. αρ. 500, χρον. κοπής γύρω στα 160-150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
- 30 - 44. *Ήλις* βλ. Clerk, πίν. X, 23-27, XI, 37. Πρβλ. Thompson, 95-96, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
- 45 - 54. *Ήλις* βλ. ό.π. πίν. X, 28-31, 33-34, XI, 42-45. Πρβλ. Thompson, 95-96, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
55. *Αντιγόχεια* βλ. Thompson, αρ. 354 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188-180 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
- 56 - 60. *Αντιγόχεια* βλ. ό.π. αρ. 370 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188-180 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
- 61 - 63. *Αντιγόχεια* βλ. ό.π. αρ. 395 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188-180 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
64. *Μέγαρα* βλ. ό.π. αρ. 509 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160-150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
- 65 - 67. *Μέγαρα* βλ. ό.π. αρ. 524 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160-150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
68. *Μεγαλόπολις* βλ. ό.π. αρ. 467, χρον. κοπής γύρω στα 175-168 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
- 69 - 71. *Μεγαλόπολις* βλ. ό.π. αρ. 471 κ.ε., χρον.

- κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
72. *Μεγαλόπολις* βλ. ό.π. αρ. 472 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
73. *Σπάρτη* βλ. ό.π. πίν. XXXVIII, D, χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
74. *Σπάρτη* βλ. Clerk, πίν. XII, 2. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
75. *Σπάρτη* βλ. Clerk, πίν. XIII, 3. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
76. *Σπάρτη* βλ. Clerk, πίν. XIII, 8-9. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
77. *Σπάρτη* βλ. Clerk, πίν. XIII, 10. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
78. *Σπάρτη* βλ. Clerk, πίν. XII – XIII. Πρβλ. Thompson, 95, φθαρμ., χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
79. *Αίγιον* βλ. Thompson, αρ. 544a κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
- 80 – 108. *Αίγιον* βλ. Clerk, πίν. III, 15. Πρβλ. Thompson, 60 και 96, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
109. *Δύμη* βλ. Clerk, πίν. III, 2. Πρβλ. Thompson, 94-95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
- 110 – 112. *Δύμη* βλ. Clerk, πίν. III, 4-5. Πρβλ. Thompson, 94-95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
113. *Δύμη* βλ. Clerk, πίν. III, 10. Πρβλ. Thompson, 94-95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
- 114 – 115. *Παλλάντιον* βλ. Clerk, πίν. IX, 2. Πρβλ. Thompson, 94, χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
- 116 – 121. *Παλλάντιον* βλ. Clerk, πίν. IX, 3. Πρβλ. Thompson, 94, χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
- 122 – 123. *Παλλάντιον* βλ. Clerk, πίν. IX, 4. Πρβλ. Thompson, 94, χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
124. *Τεγέα* βλ. Clerk, πίν. IX, 1. Πρβλ. Thompson, 94, χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
- 125 – 126. *Τεγέα* βλ. Clerk, πίν. IX, 4. Πρβλ. Thompson, 94, χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
127. *Τεγέα* (Κοπή ΚΛΕ/Τ-Ε). Πρβλ. Thompson, 94, χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. IA' 1937)
- 128 – 132. *Φθαρμένα-δυσδιάγνωστα*.
- Σημ.: 1. Τα 8 τριώβολα της Μεγαλοπόλεως είναι του τύπου Dengate, Group I, per. II B και III, χρον. κοπής γύρω στα 182–168 π.Χ. και Group III, χρον. κοπής γύρω στα 151–146 π.Χ. 2. Το εύρημα περιλαμβάνει και 6 τριώβολα της πόλης των Πατρών του τύπου SNG, Cor. 152 (4 τεμ.) και 154 (2 τεμ.).
- «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ»/προ του 1940 — IGCH 243
1. *Σικυών* βλ. Thompson, αρ. 243 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 195–188 π.Χ. (ΣΙ άνω, ΕΥ κάτω).
(N. M.)
2. *Σικυών* βλ. ό.π. αρ. 249, χρον. κοπής γύρω στα 195–188 π.Χ.
(N. M.)
3. *Πάτραι* βλ. Clerk, —. Thompson, —. (Κ αρ. ΝΕ δεξ.), χρον. κοπής γύρω στα 195–188 π.Χ.
(N. M.)
4. *Πάτραι* βλ. Thompson, αρ. 260 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 195–188 π.Χ.
(N. M.)
- 5 – 6. *Πάτραι* βλ. ό.π. αρ. 278 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M.)
- 7 – 9. *Πάτραι* βλ. ό.π. αρ. 298 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M.)
10. *Πάτραι* βλ. Clerk, πίν. IV, 10. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M.)
11. *Μεσσήνη* βλ. Thompson, αρ. 320 a, χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M.)
12. *Μεσσήνη* βλ. ό.π. αρ. 326 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M.)

13. *Ήλις* βλ. Thompson, αρ. 337 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M.)
- 14 – 16. *Ήλις* βλ. ό.π. αρ. 342 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M.)
17. *Ήλις* βλ. ό.π. αρ. 348 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M.)
18. *Ήλις* βλ. ό.π. αρ. 486 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M.)
19. *Ήλις* βλ. ό.π. αρ. 496 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M.)
20. *Ήλις* βλ. Clerk, πίν. X, 25. Πρβλ. Thompson, 95-96, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M.)
21. *Ήλις* βλ. Clerk, πίν. X, 33. Πρβλ. Thompson, 95-96, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M.)
- 22 – 23. *Αντιγόνηα* βλ. Thompson, αρ. 354 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188–180 π.Χ.
(N. M.)
- 24 – 30. *Αντιγόνηα* βλ. Thompson, αρ. 370 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188–180 π.Χ.
(N. M.)
- 31 – 35. *Αντιγόνηα* βλ. ό.π. αρ. 395 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188–180 π.Χ.
(N. M.)
36. *Αντιγόνηα* βλ. ό.π. αρ. 420 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188–180 π.Χ.
(N. M.)
- 37 – 39. *Μέγαρα* βλ. ό.π. αρ. 431 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M.)
- 40 – 41. *Μέγαρα* βλ. ό.π. αρ. 450 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M.)
42. *Μεγαλόπολις* βλ. ό.π. — (σύριγξ άνω, Ε αρ., Λ δεξ., Μ κάτω), χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M.)
43. *Μεγαλόπολις* βλ. Thompson, αρ. 471 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M.)
44. *Παλλάντιον* βλ. Clerk, πίν. IX, 3. Πρβλ. Thompson, 94, χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M.)
45. *Δύμη* βλ. Clerk, πίν. III, 4-5. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M.)
46. *Αίγιον* βλ. Clerk, πίν. III, 15. Πρβλ. Thompson, 60 και 96, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M.)
47. *Αιγείρα* βλ. Thompson, αρ. 571 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M.)
48. *Απροσδιόριστο νομισματοκοπέιο* βλ. ό.π. 50 κ.ε., πίν. XXXVIII, Ε, χρον. κοπής πριν από το 160 π.Χ. (;).
(N. M.)
49. *Δίπαιστο φθαρμένο*.
- Σημ.: Τα 5 τριώβολα της Μεγαλοπόλεως είναι των τύπων Dengate, Group I, per. I, issue 2 (7). Χρον. κοπής κατά Warren, MN 15, 1969, 31 κ.ε. : προ του 235 π.Χ. (1 τεμ.), Group I, per. II B, χρον. κοπής γύρω στα 182–168 π.Χ. (3 τεμ.) και Group I, per. III, χρον. κοπής γύρω στα 182–168 π.Χ. (1 τεμ.). Ίδιες μήτρες για οπισθία όψη με αυτό του ANS.
- «ΑΧΑ·Ι·Α»/προ του 1940 — IGCH 267
- Βλ. Μ. Οικονομίδου, Θησαυρός νομισμάτων εκ Πελοποννήσου (;), AAA, 1968, 73-77.
1. *Ήλις* βλ. Clerk, πίν. XI, 36. Πρβλ. Thompson, 96, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M.)
2. *Ήλις* βλ. Clerk, πίν. XI, 42. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M.)
3. *Μέγαρα* βλ. Thompson, αρ. 423 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M.)
- Σημ.: Το ένα τριώβολο της Μεγαλοπόλεως είναι του τύπου Dengate, Group I, per. II, issue 2, χρον. κοπής γύρω στα 182–168 π.Χ.
- ΒΕΛΛΙΕΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ/1952
- Βλ. Μ. Οικονομίδου, ΑΔ 39, 1984, Χρον. (υπό εκτύπωση).
1. *Σικυών* βλ. Thompson, αρ. 243, χρον. κοπής γύρω στα 195–188 π.Χ.
(N. M. 17/1984)

2. *Σικυών* βλ. ό.π. αρ. 243 κ.ε. (Σ άνω, ΕΥ κάτω), χρον. κοπής γύρω στα 195–188 π.Χ. (N. M. 18/1984)
3. *Πάτραι* βλ. ό.π. αρ. 263 b, χρον. κοπής γύρω στα 195–188 π.Χ. (N. M. 19/1984)
4. *Πάτραι* βλ. ό.π. αρ. 272, χρον. κοπής γύρω στα 188–175 π.Χ. (N. M. 20/1984)
- 5 – 11. *Πάτραι* βλ. ό.π. αρ. 278, χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ. (N. M. 21-27/1984)
12. *Πάτραι* βλ. ό.π. αρ. 298 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ. (N. M. 28/1984)
13. *Κορώνη* βλ. ό.π. αρ. 309 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 195–188 π.Χ. (N. M. 29/1984)
14. *Ήλις* βλ. ό.π. αρ. 342 κ.ε. (ΛΥ άνω, F δεξ. και Α αρ.), χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ. (N. M. 30/1984)
- 15 – 18. *Αντιγόχεια* βλ. ό.π. αρ. 354 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188–180 π.Χ. (N. M. 31-34/1984)
- 19 – 21. *Αντιγόχεια* βλ. ό.π. αρ. 370 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188–180 π.Χ. (N. M. 35-37/1984)
- 22 – 25. *Αντιγόχεια* βλ. ό.π. αρ. 395 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188–180 π.Χ. (N. M. 38-41/1984)
26. *Αντιγόχεια* βλ. ό.π. αρ. 420 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188–180 π.Χ. (N. M. 42/1984)
27. *Μέγαρα* βλ. ό.π. αρ. 423, χρον. κοπής γύρω στα 188–180 π.Χ. (N. M. 43/1984)
- 28 – 31. *Μέγαρα* βλ. ό.π. αρ. 431 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ. (N. M. 44-47/1984)
32. *Μέγαρα* βλ. ό.π. αρ. 449, χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ. (N. M. 48/1984)
33. *Μέγαρα* βλ. ό.π. αρ. 450 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ. (N. M. 49/1984)
34. *Μεγαλόπολις* βλ. ό.π. αρ. 472 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ. (N. M. 50/1984)
- 35 – 36. *Ήλις* βλ. ό.π. αρ. 478 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ. (N. M. 51-52/1984)
37. *Αίγιον* βλ. ό.π. αρ. 546, χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ. (N. M. 53/1984)
38. *Πάτραι* βλ. ό.π. αρ. 550 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ. (N. M. 54/1984)
39. *Πάτραι* βλ. Clerk, πίν. III, 1. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ. (N. M. 55/1984)
- 40 – 42. *Πάτραι* βλ. Clerk, πίν. III, 3. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ. (N. M. 56-58/1984)
43. *Πάτραι* βλ. Clerk, πίν. IV, 8. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ. (N. M. 59/1984)
44. *Δύμη* βλ. Clerk, πίν. III, 8. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ. (N. M. 60/1984)
- 45 – 46. *Αιγείρα* βλ. Thompson, αρ. 571 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ. (N. M. 61-62/1984)
47. *Κόρινθος* βλ. Thompson, αρ. 583 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ. (N. M. 63/1984)
48. *Σικυών* βλ. Thompson, αρ. 591 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ. (N. M. 64/1984)
49. *Παλλάντιον* βλ. Clerk, πίν. IX, 1. Πρβλ. Thompson, 94, χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ. (N. M. 65/1984)
- 50 – 51. *Τεγέα* βλ. Clerk, πίν. IX, 1. Πρβλ. Thompson, 94, χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ. (N. M. 66-67/1984)

Σημ.: Από τα 2 τριώβολα της Μεγαλοπόλεως το ένα (N. M. 70/1984) είναι του τύπου Dengate, Group I, per. II B, χρον. κοπής γύρω στα 182–168 π.Χ. και το άλλο (N. M. 71/1984) είναι του τύπου Dengate, Group III, issue 8, χρον. κοπής γύρω στα 151–146 π.Χ.

ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ/1934 — IGCH 257

1. *Σικυών* βλ. Thompson, αρ. 586 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ. (N. M. KH' 1934)
2. *Σικυών* βλ. Thompson, αρ. 591 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ. (N. M. KH' 1934)

3. *Σικυών* (N-1) βλ. Clerk,—. Η τεχνοτροπία του νομίσματος οδηγεί σε χρονολόγησή του μετά το 150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
4. *Πάτραι* βλ. Thompson, αρ. 270 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 195–188 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
- 5 – 7. *Πάτραι* βλ. ό.π. αρ. 272 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
- 8 – 10. *Πάτραι* βλ. ό.π. αρ. 278 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
- 11 – 12. *Πάτραι* βλ. ό.π. αρ. 298 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
13. *Πάτραι* βλ. ό.π. αρ. 550 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
14. *Πάτραι* βλ. Clerk, πίν. IV, 18. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
15. *Πάτραι* βλ. Clerk, πίν. IV, 15. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
16. *Πάτραι* βλ. Clerk, πίν. III, 2. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
17. *Πάτραι* βλ. Clerk, πίν. III, 1. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
- 18 – 21. *Πάτραι* βλ. Clerk, πίν. IV, 1. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
22. *Μεσσήνη* βλ. Thompson, αρ. 320 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
23. *Μεσσήνη* βλ. Thompson, αρ. 321 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
24. *Μεσσήνη* βλ. Thompson, αρ. 606, χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
25. *Ήλις* βλ. Thompson, αρ. 334 b, 335, χρον. κοπής γύρω στα 188–180 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
26. *Ήλις* βλ. Thompson, αρ. 337 a-b, χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
- 27 – 28. *Ήλις* βλ. Thompson, αρ. 337 c-d, χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
- 29 – 31. *Ήλις* βλ. Thompson, αρ. 342 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
32. *Ήλις* βλ. Thompson, αρ. 348 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
33. *Ήλις* βλ. Thompson, αρ. 484 κ.ε. και 486 κ.ε. (Γ πάνω στον κεραυνό), χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
- 34 – 35. *Ήλις* βλ. Clerk, πίν. X, 15. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
- 36 – 37. *Ήλις* βλ. Clerk, πίν. X, 18. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
38. *Ήλις* βλ. Clerk, πίν. X, 24. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
- 39 – 40. *Ήλις* βλ. Clerk, πίν. X, 25. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
41. *Αντιγόχεια* βλ. Thompson, αρ. 354 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188–180 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
- 42 – 43. *Αντιγόχεια* βλ. Thompson, αρ. 395 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188–180 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
- 44 – 47. *Αντιγόχεια* βλ. Thompson, αρ. 370 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188–180 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
48. *Μέγαρα* βλ. Thompson, αρ. 524 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
49. *Επίδαυρος* βλ. Thompson, αρ. 542, χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
50. *Μεγαλόπολις* βλ. Thompson, αρ. 472 i, χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
- 51 – 53. *Σπάρτη* βλ. Clerk, πίν. XII, 1. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
54. *Σπάρτη* βλ. Clerk, πίν. XII, 2. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
55. *Σπάρτη* βλ. Clerk, πίν. XIII, 6. Πρβλ. Thomp-

- son, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
- 56 – 57. *Σπάρτη* βλ. Clerk, πίν. XIII, 7. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
58. *Σπάρτη* βλ. Clerk, πίν. XIII, 8-9. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
59. *Σπάρτη* βλ. Clerk, πίν. XII – XIII. Πρβλ. Thompson, 95 (μονογρ. φθαρμ.), χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
- 60 – 62. *Αιγείρα* βλ. Thompson, αρ. 571 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
63. *Παλλάντιον* βλ. Clerk, πίν. IX, 1. Πρβλ. Thompson, 94, χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
64. *Παλλάντιον* βλ. Clerk, πίν. IX, 2. Πρβλ. Thompson, 94, χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
- 65 – 68. *Παλλάντιον* βλ. Clerk, πίν. IX, 3. Πρβλ. Thompson, 94, χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
- 69 – 73. *Τεγέα* βλ. Clerk, πίν. IX, 1. Πρβλ. Thompson, 94, χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
74. *Τεγέα* βλ. Clerk, πίν. IX, 4. Πρβλ. Thompson, 94, χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
75. *Δύμη* βλ. Clerk, πίν. III, 4. Πρβλ. Thompson, 94, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. KH' 1934)
- Σημ.: Τα 16 τριώβολα της Μεγαλοπόλεως είναι του τύπου Dengate, Group I, per. II B και III, χρον. κοπής γύρω στα 182–168 π.Χ. (7 τεμ.) και του τύπου Group III, χρον. κοπής γύρω στα 151–146 π.Χ. (9 τεμ.).
- ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ ΛΙΜΗΡΑ/1934 — IGCH 258
1. *Μεσσήνη* βλ. Thompson, αρ. 317 b, χρον. κοπής γύρω στα 195–188 π.Χ.
(N. M. ME' /1934)
2. *Ήλις* βλ. Thompson, αρ. 339 b, χρον. κοπής γύρω στα 175–168 π.Χ.
(N. M. ME' /1934)
3. *Αντιγόνηα* βλ. Thompson, αρ. 373 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188–180 π.Χ.
(N. M. ME' /1934)
4. *Μεγαλόπολις* βλ. Thompson, αρ. 471 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. ME' /1934)
5. *Μεγαλόπολις* βλ. Thompson, αρ. 471 ε, χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. ME' /1934)
6. *Κόρινθος* βλ. Thompson, αρ. 584, κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. ME' /1934)
7. *Πάτραι* βλ. Clerk, πίν. IV, 8. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. ME' /1934)
8. *Πάτραι* βλ. Clerk, πίν. IV, 11. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. ME' /1934)
9. *Ήλις* βλ. Clerk, πίν. XI, 44. Πρβλ. Thompson, 96, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. ME' /1934)
- 10 – 12. *Σπάρτη* βλ. Clerk, πίν. XIII, 6. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. ME' /1934)
13. *Σπάρτη* βλ. Clerk, πίν. XIII, 8. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. ME' /1934)
14. *Σπάρτη* βλ. Clerk, πίν. XIII, 4-9. Πρβλ. Thompson, 95, μονογράφημα φθαρμ., χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. ME' /1934)
15. *Δύμη* βλ. Clerk, πίν. III, 8, μονογράφημα X. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ.
(N. M. ME' /1934)
- 16 – 19. *Παλλάντιον* βλ. Clerk, πίν. IX, 3. Πρβλ. Thompson, 94, χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. ME' /1934)
20. *Τεγέα* βλ. Clerk, πίν. IX, 1. Πρβλ. Thompson, 94, χρον. κοπής γύρω στα 160–150 π.Χ.
(N. M. ME' /1934)
21. *Φθαρμένο.*
- Σημ.: Τα 6 τριώβολα της Μεγαλοπόλεως είναι του τύπου Dengate, Group I, per. II B, issue 2 και 3, χρον. κοπής γύρω στα 195–182 π.Χ., Group III, issue 6, issue 7 και 8, χρον. κοπής γύρω στα 151–146 π.Χ.

ΚΟΝΙΣΚΑ/1962 — IGCH 266

1. *Δύμη* βλ. Clerk, πίν. III, 2. Πρβλ. Thompson, 95, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ. (N. M.)

ΑΞΟΣ/1961 — IGCH 330

1. *Αντιγόχεια* βλ. Thompson, αρ. 354 κ.ε., χρον. κοπής γύρω στα 188–180 π.Χ. (N. M.)
2. *Ήλις* βλ. Clerk, πίν. X, 32, αλλά όπισθεν δεξ. μονογράφημα αριθ. 117. Πρβλ. Thompson, 95-96, χρον. κοπής μετά το 150 π.Χ. (N. M.)

SUMMARY

CONTRIBUTION TO THE CIRCULATION OF THE ACHAEAN LEAGUE
TRIOBOLS IN MAINLAND GREECE AND THE PELOPONNESE:
THE EVIDENCE OF THE HOARDS

Coin hoards containing, among other coins, triobols of the Achaean League, from the point of view geographical distribution, are discerned to those found on Mainland Greece and the Peloponnese and to those concealed either in Crete, in the Cyrenaica or in the Italian Peninsula.

Those found on Mainland Greece and the Peloponnese — nineteen in number — forming the main part of the study in this paper, are buried in three chronological periods (ca. ← 168/167 B.C., ca. 165–147 B.C., ca. 146 → B.C.), which coincided to equivalent periods in the history of the Achaean League.

The earliest in date are to be found in the area of

Mainland Greece, the later ones in the area of Aetolia and the NW Peloponnese, and the latest throughout the territory ruled by the Achaean League.

Coin hoards of this type buried outside Mainland Greece and the Peloponnese represent bullion taken away either soon after the disaster in 146 as well as by Achaean refugees or by Roman soldiers (Hoards: Caserta and Cyrene), or constitute amounts of money of different origin and date put together and transported in some cases far away from Greece itself, after the Sullan war or during the First Triumvirate (hoards: "Hoffmann", Carrara, Poggio Picenze, Hierapytna, Axos).

«ΘΗΣΑΥΡΟΙ»	3ος-2ος	195-188	188-180	175-168	160-150	150 →	IGCH κλπ.	Απόκρυψη κατά IGCH κλπ.	Προτεινόμενη απόκρυψη κατά τελευταίες κοπές
Αβαί/1894	X						195	225-200 (;	225-200 (;
Αρκαδία/1929	X	X	X	X	X		242	165-160	160-150 ⇌
Ζάκυνθος/1904	X		X		X		245	175-150	160-150 ⇌
Καλυδών/1973		X	X	X	X		CH 1978, 54	168/167 →	± 150
Ωρεοί/1902		X	X	X			232	171-169	171-169
Αγρίνιο/1959		X	X	X	X		271	145-135	± 150
Πάτρα/1973		X	X	X	X		ΑΕ, 1979, 188	± 150	± 150
«Μεσσηνία»/1937		X	X	X	X	X	301	2ος αι. π.Χ.	150 →
«Πελοπόννησος»/←1940		X	X	X	X	X	243	175-150	150 →
Κεφαλληνία/1934		X	X	X	X	X	257	175-145	150 →
Ολυμπία/1939		X	X	X	X	X	270	145-140	146 ⇌
Δυτ. Ελλάς/1936		X	X	X	X	X	260	146	146 ⇌
Βελλιές/1952		X	X	X	X	X	-	-	146 ⇌
Θήβα/1965			X	X			233	168	←168/167
Στράτος/1965			X	X			251	←150	←168/167
«Αχαΐα»/←1940						X	267	150-140	150 →
Κόνισκα/1962						X	266	150-140	150 →
Πελοπόννησος/1936			X		X		246	175-150	146 ⇌
Επίδαυρος Λιμηρά/1934			X	X	X	X	258	175-145	146 ⇌
Αξός/1961			X			X	330	100 →	100 →

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ
ΠΙΝΑΚΑΣ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΤΡΙΩΒΟΛΩΝ ΑΧΑΪΚΗΣ ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΑΣ
ΣΤΟΥΣ «ΘΗΣΑΥΡΟΥΣ» ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ

«ΘΗΣΑΥΡΟΙ»	Αντι- γόνυα	Πά- τρα	Ήλις	Μεγα- λόρολις	Μεγα- ρα	Σικελίαν	Στρίπ- τη	Άργος	Μεσ- σήνη	Αίγιον	Επίδου- ρος	Φενεός	Δίμη	Αντι- ρα	Κοριν- θος	Κορό- νη	Κορυαί	Τελ- άλη	Κασι- ται	Παύ- σαν	Τε- γέα	
175-168																						
Θήβαι/1965	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Στράτος/1965	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ωρεοί/1902	X	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
160-150																						
Πάτραι/1973	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-
Αγρίνιον/1959	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Πελοπόννησος/1936	X	-	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ζάκυνθος/1904	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Αρκαδία/1929	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Καλυδών/1973	-	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
150 →																						
Αχαΐα/ ←1940	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Δυτ. Ελλάδα/1936	-	X	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-
Βελλιάς/±1952	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-
Κεφαλληνία/1934	-	X	X	-	-	-	X	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-
«Πελοπόννησος»/ ←1940	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-
«Μεσσηνία»/1937	-	X	X	-	-	-	X	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-
Ολυμπία/1939	-	X	X	-	-	-	X	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-
Κόνιακα/1962	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-
Επίδουρος Διμ./1934	-	X	X	-	-	-	X	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-
100																						
Αξός/1961	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙΙ

ΠΙΝΑΚΑΣ «ΘΗΣΑΥΡΩΝ» ΣΕ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΜΕ ΒΑΣΗ

ΤΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΡΙΩΒΟΛΩΝ ΑΧΑΪΚΗΣ ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΚΑΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΚΟΠΕΙΑ

«ΘΗΣΑΥΡΟΙ»	3ος-2ος	195-188	188-180	175-168	160-150	150→	IGCH κλπ.	IGCH κλπ. Απόκρυψη	Προτεινόμενη απόκρυψη
Αβαί/1894	X						195	225-200 (·)	225-200 (·)
Θήβα/1965				X			233	168	± 168/167
Στράτος/1965				X			251	←150	± 168/167
Ωρεοί/1902				X			232	171-169	± 168/167
Ζάκυνθος/1904					X		245	175-150	165-147
Αρκαδία/1929					X		242	165-160	165-147
Αγρίνιον/1959					X		271	145-135	165-147
Πάτρα/1973					X		ΑΕ, 1979, 188	± 150	165-147
Καλυδών/1973					X		CH, 1978, 54	168/167	165-147
Πελοπόννησος/1936					X		246	175-150	147/146
Ολυμπία/1939						X	270	145-140	147/146
Δυτ. Ελλάς/1936						X	260	146	147/146
«Μεσσηνία»/1937						X	301	2ος αι. π.Χ.	147/146
«Πελοπόννησος»/←1940						X	243	175-150	147/146
«Αχαΐα»/←1940						X	267	150-140	147/146
Βελιές/1952						X	-	-	147/146
Κεφαλληνία/1934						X	257	175-145	147/146
Επιδ. Λιμηρά/1934						X	258	175-145	147/146
Κόνισκα/1962						X	266	150-140	147/146
Αξός/1961						X	330	100 →	100 →

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙV
ΠΙΝΑΚΑΣ «ΘΗΣΑΥΡΩΝ» ΜΕ ΤΡΙΩΒΟΛΑ ΑΧΑΪΚΗΣ ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΙΑΣ
ΚΑΤΑ ΣΕΙΡΑ ΧΡΟΝΟΥ ΑΠΟΚΡΥΨΗΣ